

14. Дарьялова А. Проблемы историзма в советской прозе первой половины 20-х годов (на материале произведений о гражданской войне): Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.01.02 / Московский гос. пед. ин-т им. Ленина. – М., 1969.
15. Дмитриев А. Теория западноевропейского романтизма // Литературные манифесты западноевропейских романтиков. – М.: Изд-во Московского ун-та, 1980.
16. Згурский Г. Словарь исторических терминов. – М.: Эксмо, 2008.
17. Исторична наука: термінологічний і понятійний довідник: Навчальний посібник / В. Литвин, В. Гусев, А. Слюсаренко та ін. – К.: Вища школа, 2002.
18. Кожин В. Историзм в литературе // Краткая литературная энциклопедия. – М.: Советская энциклопедия, 1966. – Т. 3. – Стлб. 227 – 230.
19. Кормилов С. К общей теории художественно-исторической литературы // Филологические науки. – 1979. – № 4. – С.17 – 20.
20. Кормилов С. Теоретические аспекты художественного историзма // Проблема историзма в русской советской литературе (60–80-е годы). – М.: Наука, 1986.
- Новейший словарь иностранных слов и выражений. – М.: Современная литература, 2003.
22. Пауткин А. Советский исторический роман: (В русской литературе). – М.: Знание, 1970.
23. Петров С. Критический реализм: Учебн. пособие для студ. филол. спец. ун-тов и пед. ин-тов. – Изд. 2-е. – М.: Высшая школа, 1980.
24. Подкорытов Г. История как метод. – Ленинград: Наука, 1967.
25. Рейнке Ю. Исторический роман постмодернизма и традиции жанра (Великобритания, Германия, Австрия): Дис. ... канд. филол. наук: 10.01.03 / Московский гос. открытый пед. ун-т им. М.А.Шолохова. – М., 2002.
26. Сабуров А. Об историзме романа “Война и мир” // Вопросы литературы. – 1958. – № 9.
27. Советская историческая энциклопедия. – М.: Советская энциклопедия, 1965. – Т. 6. – 1022 столб.
28. Стеблин-Каменский М. Мир саги. Становление литературы. – Ленинград: Наука, 1984.
29. Успенский Б. Этюды о русской истории. – СПб.: Азбука, 2002.
30. Штейн А. Критический реализм и русская драма XIX века. – М.: Гослитиздат, 1962.
31. Эпштейн М. Постмодерн в русской литературе: Учебное пособие для вузов. – М.: Высшая школа, 2005.
32. Эткнд А. Новый историзм, русская версия // Новое литературное обозрение. – 2001. – № 47.

Отримано 15.04.2010 р.

м. Кривий Піг

Лімборський Ігор. Сентименталізм в українській літературі. – Черкаси: Брама-Україна, 2009. – 148 с.

У своїй монографії автор уперше у вітчизняному літературознавстві досліджує одне з найбільш дискусійних явищ – сентименталізм в українській літературі першої половини XIX ст., розглядає закономірності його виникнення, основні характеристики, зокрема жанрову систему, своєрідність художнього конфлікту, принцип зображення світу і людини в ньому.

У полі зору науковця – історичний феномен українського сентименталізму, зародження його ідейно-художніх принципів у старій українській літературі та в першій половині XIX ст., зокрема в поезії, прозі, драматургії, від його витоків та зв'язків із етнічною ментальністю українців, що завжди викликало полеміку і дискусії.

Автор наголошує на тому, що це непересічне явище національної словесності стало результатом складних процесів, що відбувалися в українській художній свідомості. Водночас сентименталізм засвідчував типологічну близькість українського красномов'я до інших європейських літератур, хоч цю проблему ще не вирішено остаточно.

Український варіант сентименталізму належить до загальноєвропейського контексту, однак, попри типологічній подібності, має власну художню своєрідність і специфічні національно-культурні особливості.

С.С.

модерністична поетика. Відмінності стосуються питомої ваги раціонального і емоційного, психологічної домінанти, індивідуального стилю. У спілкуванні С.Гординського з універсальними переважає емоційне начало; домінує психічний стан ризику, відчайдушної гри; в індивідуальному стилі – візії, портрети, пародіювання, символи. У діалогах-роздумах І. Світличного найвагомішою стає думка, художньо висловлена як мовна формула; домінує біль порогового стану; у стилі спостережено лапідарність, запитувальність, поєднання в діалозі інтелектуального мовленнєвого етикету з просторічною й жаргонною лексикою, потужна інтертекстуальність.

Вірші І. Світличного, діалогічно пов'язані з Шевченковим триптихом, – високохудожній і софійний здобуток української культури, який засвідчує тяглість її традиції, непроминальність цінностей, стилістичну різнобарвність, яскравість поетової індивідуальності – долі, позиції, таланту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко Ю. Сучасник самоспалених // *Сучасність*. – 1979. – №12.
2. Гординський С. Колір і ритми: Поезії. Переклади. – К., 1997.
3. Дзюба І. “Душа, розпластана на пласі...” // *Світличний І. Серце для куль і для рим*. – К., 1990.
4. Дзюба І. Універсальні мотиви в Шевченковій поезії // *Дзюба І. З криниці літ: У 3 т.* – К., 2001. – Т. 2.
5. Коцюбинська М. Іван Світличний, шістдесятник // *Світличний І. У мене – тільки слово*. – Харків, 1994.
6. Кошелівець І. Передмова // *Світличний І. Гратовані сонети*. – Б. м., 1977.
7. Москаленко М. Іван Світличний – перекладач // *Слово і Час*. – 1992. – №3.
8. Осмачка Т. Поезії. – К., 1991.
9. Світлична Л. “Листи з “Парнасу” // *Світличний І. Голос доби: Листи з “Парнасу” / Упоряд. Л. Світлична*. – К., 2001.
10. Світличний І. Голос доби: Листи з “Парнасу” / Упоряд. Л. Світлична. – К., 2001.
11. Світличний І. Гратовані сонети. – Б. м., 1977.
12. Слабутич Я. Поезія Івана Світличного // *Твори: У 5 т.* – К.; Едмонтон, 1998. – Т. 3.
13. Соловей Е. Іван Світличний – поет // *Слово і Час*. – 1992. – №3.
14. Стус В. “Іван – то моя любов найбільша” (уривки листів із неволі) // *Доброокий: Спогади про Івана Світличного / Упоряд. Л. і Н. Світличні*. – К., 1998.
15. Тарнашинська Л. Міряти високою мірою // *Тарнашинська Л. Іван Світличний: “...Бо вірую”*: Бібліографічний нарис. – К., 2002.
16. Токмань Г. Образи Долі, Музи, Слави у поезії С. Гординського і Т. Шевченка // *Дивослово*. – 2008. – №11.
17. Шевченко Т. Кобзар. – К., 1987.

Отримано 25.11.2009 р.

м. Переяслав-Хмельницький

Славинський Микола. Євген Товстуха: двадцять тисяч секретів. Рецепти. Спогади. Роздуми. – К.: Видавничий дім “Дивосвіт”, 2009. – 192 с.

Це перша ґрунтовна розповідь про життя однієї зі знакових постатей в Україні – Євгена Товстуху, де наведено не лише факти, рецепти, а й спогади та роздуми. За своє життя відомий знавець лікарських рослин зібрав двадцять тисяч секретів довголіття, молодечого стану душі та тіла. А ще він – поет, прозаїк, художник, дослідник минувшини.

У книжці автор знайомить нас із тими, кого любив і любить Євген Степанович, розповідає, як він піднявся до вершин слави, чи розгадав таємницю рецепта еліксиру молодості, чи знайшов чар-зілля козака Мамаю, як готує свої цілющі напої тощо. На всі ці питання автор прагнув дати вичерпні відповіді без перебільшень і домислів.

С.С.

Т. Шевченко в цитованих рядках висловив ставлення українського народу до діянь цих правителів, а П. Куліш своїм поетичним доробком заповідав читачам, щоби вони ніколи не забували про власні серця й пам'ятали українських Боянів, справжніх поборників істини.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Бойко-Блохин Ю.* Великий клясик української літератури П.О. Куліш: Дослідження творчості. – Чернівці; Мюнхен, 1997.
2. *Гелей С.* Пантелеймон Куліш: через культуру до державності // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність: Зб. наук. праць. – Львів, 1995. – Вип. 2.
3. *Гончарук П.* Суспільно-політичні та історичні погляди П.О.Куліша: До 110-ї річниці його світлої пам'яті (1819-1897). – К., 2006.
4. *Єфремов С.* Літературно-критичні статті. – К., 1993.
5. *Костомаров М.* Твори: У 2 т. – К., 1990.
6. *Куліш П.* Твори: У 2 т. – К., 1998.
7. *Маланюк Є.* Книга спостережень. Статті про літературу. – К., 1997.
8. *Нахлік Є.* Пантелеймон Куліш: особистість, письменник, мислитель: У 2 т. – К., 2007.
9. *Пушкин А.* Сочинения: В 3 т. – М., 1985.
10. *Ткаченко І.* П.О.Куліш: Критико-біографічний нарис. – Харків, 1927.
11. *Хвилевий М.* Твори: У 2 т. – К., 1990. – Т. 2.
12. *Федорук О.* Куліш та його оточення: Робочий зошит. – К., 2007.
13. *Федорук О.* Пантелеймон Куліш у Відні 1882 року: історико-літературне есе // *Українсько-австрійські культурні взаємини другої половини ХІХ – ХХ століття.* – К.; Чернівці, 1999.
14. *Шевченко Т.* Повне збір. тв.: У 12 т. – К., 2003.
15. *Щурат В.* Фільософічна основа творчості П.Куліша. – Львів, 1922.

Отримано 06.10. 2009 р.

м. Київ

Тарас Салига. Екслібриси Евтерпи. – Львів: НВФ “Українські технології”, 2010. – 326 с.

До чергової книжки Т. Салиги ввійшли літературознавчі статті, друковані в періодиці впродовж останніх двох років, де автор концентрує свою увагу на тенденціях розвитку літературного й політичного процесу в Україні. Завдяки зусиллям дослідника в науковий ужиток повертаються невідомі чи забуті імена й мистецькі феномени, зокрема поет весноярого бунту Лавр Миронюк; цікава й самобутня творчість празького експериментатора з Березівки Василя Хмелика; “... рими точені і гармонійні строфи...” Вадима Лесича; листопадова любов Володимира Яніва; поетика стилю Богдана-Ігоря Антонича, його дружба з Володимиром Гаврилюком, котрий, як і його літературні ровесники, був високообдарованим, а його творчі пошуки впливали з художньо-естетичних засад часу; упівське патріотично-поетичне “очищаюче, зміцнюючі, вогненне...” слово Марка Боеслава.

Другий розділ уміщує критичні авторські роздуми про І. Вільде, І. Дзюбу, І. Світличного, Д. Павличка та ін. “шістдесятників... і не тільки...”.

Цікаво, що метафорична назва книжки влучно об'єднала ідейно-тематичну та естетичну сутність різних за змістом статей: Евтерпа – дочка Зевса та богині пам'яті, покровительки поезії Мнемосіми, ставить свої екслібриси – знаки життя на творах українських авторів різних епох, зокрема й ХХ ст.

С.С.

перекладі чи не всіх партій силабічного вірша контрастного характеру впадає в очі виразне, загалом увінчане успіхом, прагнення передати всі семантичні функції, притаманні такій різномірній, надто в III частині, диференціації розмірів та їх композицій.

Підсумовуючи здійснений у цій студії аналіз вірша оригіналу й перекладу, резюмуючи наведені спостереження, можна зауважити, що в певних частинах перекладу вплив віршової форми на стиль твору постає таким же, як і в оригіналі, в інших – від оригіналу відходить. Заміна силабічного метра силабо-тонічним завдала на стилістичному рівні перекладу драми шкоди там, де в оригіналі вступає у гру певний визначений тип стилізації вірша й мови. Змінюючи, замінюючи нерегулярний силабічний вірш, стрижнем якого є 8-складовик, на регулярний чотиристопний хорей, а водночас оминаючи значну частину повторів та паралелізмів, перекладач обірвав зв'язок Міцкевичевого тексту в усій II частині та в окремих партіях IV частини зі стилем народної поезії. Заміна регулярного 13-складовика (7+6) шестистопним ямбом не призвела, як можна судити, до суттєвіших утрат у площині стилю для читача твору, хоч, напевно, цю площину дещо збіднила. Порівняно найменше постраждав стиль перекладу внаслідок силабо-тонізації нерегулярного вірша контрастного типу.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Українські поети-романтики*. – К., 1987.
2. *Pszczołowska L. Wiersz Dziadów i Kordiana na tle wiersza dramatu epoki // Koczyńska Z., Pszczołowska L. O wierszu romantycznym*. – Warszawa, 1963.
3. *Pszczołowska L. Wiersz nieregularny*. – Warszawa, 1987.
4. *Ziomek J. Kto mowi? // Teksty*. – 1975. – Zeszyt 6.

Отримано 29.06.2010 р.

Gente Ukrainus, natione Ukrainus = Літературні шляхи старожитньої України: Зб. наук. праць: [на пошану д. ф. н., професора Миколи Корпанюка з нагоди його 60-річчя] [упоряд.: В. М. Подрига, М. М. Маменка]. – К.: Євшан-зілля, 2010. – 562 с.

До збірника наукових праць увійшли статті, написані з нагоди шістдесятиріччя д. ф. н., професора, академіка Академії Вищої освіти України, директора Центру Сковородинознавства Переяслав-Хмельницького ДПУ ім. Григорія Сковороди, фахівця з давньоукраїнської та класичної літератур – Миколи Корпанюка.

Проблематика статей збірника суголосна науковим зацікавленням ювіляра й тематиці його наукової школи, в якій досліджується українська література Х–ХІХ століть.

Завершують книжку "Список наукових праць М. П. Карпанюка", "Публіцистичні статті М. П. Корпанюка" та рубрика "Автори збірника".

С.С.

справа дійшла щойно наприкінці тисячоліття. Про непростий шлях до видання щоденника, про працю Луцького, який і був його “другим батьком”, адже набрав текст на комп’ютері, освоївши так новітні технології, і розповів син “першого автора щоденника” Аркадія Любченка — Всеволод, який, як і всі попередні доповідачі, так само листувався з Юрієм Луцьким.

Ще одна доповідь була присвячена науковій та літературній творчості Ю. Луцького. Доцент Львівського національного університету імені Івана Франка, письменник і перекладач *Тарас Лучук* подав назву своєї доповіді у формі питання: “Білінгвізм чи квазібілінгвізм Юрія Луцького?”. Найперше було зазначено, що творчість Ю. Луцького перебуває в силовому полі української еміграції, щоправда, сам Луцький себе емігрантом ніколи не вважав. Зважаючи на поліфонію еміграційного інтелектуального життя, зокрема в літературній та науковій сфері, а також на самоідентифікацію Луцького, визначити його статус як двомовного письменника доволі складно: як перекладач і науковець, він надавав перевагу мові англійській (переклади творів українських авторів, основні наукові монографії), хоча спробував себе як український перекладач, а також окремі статті писав українською; як мемуарист він функціональний у літературі українській (дві книжки спогадів, щоденник з останніх років життя), а як есеїст — у літературі англійській (популярні біографії Гоголя й Шевченка). Отже, на думку Т. Лучука, до літературно-наукової діяльності Ю. Луцького найкраще прикласти таке визначення, як “ситуативний білінгвізм”.

Усі шанувальники професора Луцького матимуть змогу прочитати виголошені доповіді, адже 2009 року започатковано добру традицію видавати матеріали щорічних Фулбрайтівських конференцій окремою книжкою. Цей видавничий проект Українське Фулбрайтівське товариство здійснює спільно з київським видавництвом “Дух і літера”. Першим виданням була монографія “Ідентичність і пам’ять у пострадянській Україні” (Київ, 2009), де є розділ, присвячений 100-річчю від дня народження Юрія Шевельова (“Постать Юрія Шевельова в контексті світової культури”), а у планованій монографії “Україна і світ: прагнення змін” буде розділ, присвячений 90-річчю від дня народження Юрія Луцького (“Юрій Луцький: між Україною і Заходом”).

Отримано 27.04.2010 р.

*Ольга Лучук
м.Львів*

Володимир Винниченко. Щоденник. Т.3. 1926 – 1928. – Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка Національної академії наук України, Комісія Української Вільної Академії Наук у США для вивчення і публікації спадщини Володимира Винниченка, Канадський Інститут Українських студій. – К.–Едмонтон–Нью-Йорк: “Смолоскип”, 2010. – 622 с.

Третій том щоденникових записів Володимира Винниченка охоплює 1926 – 1928 рр. минулого століття. Це – довгоочікуване продовження двох попередніх книжок, виданих в Едмонтоні – Нью-Йорку 1980 р. і 1983 р., що містили записи 1911 – 1920 і 1921 – 1925 рр.

Авторські систематичні нотатники відтворюють лабораторію творчості митця, вивопнені політичними візіями, філософсько-публіцистичними й психологічними роздумами, інтимними переживаннями видатного письменника, політика, художника.

В.Л.

Pavlyčko Dmytro. Europas Fürstin. Gedichte. Ukrainisch und Deutsch / Deutsch von Jona Gruber, Irena Katschaniuk-Spiech, Iwan Zymomrya, Mykola Zymomrya; hrsg. und mit einem Nachwort von Mykola Zymomrya. – Dresden: Thelem, 2010. – 282 s.

Дмитро Павличко належить до тих небагатьох українських письменників, хто загалом добре відомий за межами Шевченкової Вітчизни. Щоправда, німецький читач уперше отримав таку широку можливість безпосередньо пізнати його творчість мовою Ґете й Шіллера. Адже у квітні 2010 року дрезденське видавництві “Телем” видрукувало поетову збірку під красномовною назвою “Княгиня Європи”. Книжка побачила світ в авторитетній серії “Мала слов’янська бібліотека”, яку заснували 1998 року відомі німецькі славісти Ганс Роте та Лудґер Удолф. Досі опубліковано понад 400 книжкових позицій. Їхня найсуттєвіша ознака полягає у принципі подачі пропонованого матеріалу: паралельно друкується текст твору мовою оригіналу та мовою перекладу. Відрадно, що доброго розголосу удостоїлося двомовне видання драми “Кассандра” Лесі Українки. Воно з’явилося 2007 року завдяки зусиллям визначної представниці української діаспори в Німеччині Ірини Качанюк-Спех, якій належить перший повний переклад “Енеїди” Івана Котляревського німецькою мовою (Мюнхен, 2003).

І ось – знову новинка: значна за обсягом збірка “Княгиня Європи” Дмитра Павличка, що містить сто одинадцять творів. Вони показові, бо зримо віддзеркалюють характер і, ширше, особливості поезії Д. Павличка, власне, на рівні репрезентації різних періодів духовних змагань творця пісні “Два кольори”. Адже в основу видання лягли вірші, опубліковані на сторінках таких збірок, як “Гранослов” (1968), “Наперсток” (2001) та “Три строфи” (2007). Варто наголосити: усі переклади, уміщені у збірці “Княгиня Європи”, виконані на високому художньому рівні. Зміст німецькомовних версій адекватно передає своєрідність, либонь, кожної думки поета, для якої прикметна передусім внутрішня організація текстових структур. Це засвідчують такі зразки з Павличкового поетичного доробку, як “У Стефаніка”, “Краса”, “Земля з Тарасової могили”, “Мовчання”, “Катівня”, “Дарунок Сталіна”, “Дракон”, “Свобода” (зі збірки “Наперсток”); “Молитва”, “Україна”, “Оранта”, “Мамине слово”, “Стопчатів” (зі збірки “Три строфи”); “Притча про сонце”, “Впали на мене чари”, “Зеленим вогнем береза” (зі збірки “Гранослов”). Я переконаний: книжка “Княгиня Європи” Дмитра Павличка вже несе й принесе радість німецькомовним читачам. Без сумніву, цей успіх поділяють знавці й інтерпретатори українського слова Йона Грубер (1908–1980; одинадцять перекладів), Ірина Качанюк-Спех (сорок перекладів), Іван Зимомря та Микола Зимомря (шістдесят перекладів). Збірку упорядкував відомий літературознавець, критик і перекладач М. Зимомря, ґрунтовна стаття якого “На золотих берегах слова: сутність поезії Дмитра Павличка” завершує публікацію, котру доцільно оцінювати як вибране. А передмова, що належить перу німецької дослідниці Каті Бруннер, у багатьох оцінках суголосна післямові українського вченого. Окрасою видання стала обкладинка, на якій зображено малюнок видатного художника світової слави Івана

Марчука – картина “Копиці” (1984). Цілков слушним видається твердження з анотації до книжки Дмитра Павличка: “Це видання містить найкращі поезії живого класика української літератури в оригіналі та перекладній німецькомовній версії”.

Олександр Астаф'єв

Філологічні семінари. Вип.12. Літературна критика і критерії художності. – К.: ЛОГОС, 2009. – 244 с.

У збірнику вміщено наукові студії учасників філологічного семінару “Теоретичні і методологічні проблеми літературознавства”. Цього разу на ньому обговорювалися питання історії й сучасного стану літературної критики та критеріїв художності. Крім вступного слова наукового керівника семінару професора М. Наєнка, збірник подає ґрунтовні доповіді на цю тему відомих літературознавців з Київського університету імені Тараса Шевченка, Інституту літератури імені Тараса Шевченка НАН України, Одеського, Львівського, Тернопільського, Запорізького, Черкаського та з інших вищих навчальних закладів України і ближнього зарубіжжя. Матеріали розміщено у двох великих підрозділах: “Теоретичний дискурс” і “Модус практики й прагматики”. Привертають увагу, зокрема, студії Р. Гром'яка “Трансформація предметності літературної критики в Україні протягом ХХ ст.” (Тернопіль),

Н. Шляхової “Канон актуальності розуміння в літературно-художній критиці” (Одеса), Н. Зборовської “Психокритика як метод дослідження сучасної літератури” (Київ), Г. Штоня “Художня складова критичного присуду” (Київ), Н. Надъярных “От экзегезы к герменевтике. Из истории литературных оценок Андрея Белого” (Москва), Н. Бернадської “Критична рецепція “якості” сучасної прози...” (Київ), Л. Кавун “Драматичний модус художності у новелах Григорія Косинки” (Черкаси), Л. Грицик “Компаративні студії І. Франка...” (Київ), М. Гнатюка “Предмет і завдання літературної критики...” (Львів), Н. Костенко “Художність як критерій оцінки літературного твору...” (Київ), А. Качкана “З родоводу Лепких...” (Івано-Франківськ), А. Ткаченка “Художність: із чим її їдять?” (Київ) та ін. Вагоме місце у збірнику посідають виступи молодих науковців, докторантів, аспірантів, студентів-магістрантів, серед яких – О. Боронь, М. Шаповал, В. Хархун, О. Яровий, І. Забіяка, С. Жигун, О. Кудряшова, О. Андріяшик, В. Левицький та ін. У багатьох виступах учасників семінару акцентується увага на вигаданому “відставанні” критики від художнього процесу. Загальний висновок учасників семінару незаперечний: літературна критика (“рухома естетика”) завжди така, як сучасна їй художня література.

Наєнко Михайло. Отець Антоній; Фауст: П'єси. – К.: ВЦ “Академія”, 2010. – 144 с.

Книжка М. Наєнка “Отець Антоній” – “Фауст” містить дві драми: трагікомедію “Отець Антоній” (друкувалася в періодиці 2006 р. під назвою “До неба – пішки”) та трагедію “Фауст”. Поєднують ці твори драматичні ситуації, які пережила Україна в останній та першій чверті ХХ ст. На першу п'єсу вже звертала увагу літературна критика, а окремі фрагменти її розігрували професійні та аматорські актори. Зокрема, у ґрунтовній монографії Мар'яни Шаповал “Інтертекст у світлі рампи” (2009) зазначається, що перша трагікомедія, яку автор у підзаголовку називає “чорнобильською”, занурена в епоху постапокаліптичної перебудови, у хронотоп українського, ще колгоспного села, де відбувається поступова руйнація радянської ієрархії та радянських стереотипів мислення. “Цей національний контекст змінює семантику образу Антонія, якого читач завдяки імені та бажанню збудувати церкву співвідносить зі святим основоположником самотнього чернецтва, а натяки на спокушених жінок апелюють до духовних спокус церковного сподвижника. Проте основна семантика схимництва глушиться матримоніальною (шлюбною) активністю о. Антонія, що контамінує його образ з образом Донжуана”. Друга ремінісценція

трагікомедії (зокрема, реплікою “Дякуймо перестройці, дозвіл на будівництво храму – в дорозі”) залучає в контекст п’єси фільм Т. Абуладзе “Покаяння”, поява якого була зумовлена перебудовними процесами, збіглася з їх початком на межі 1980–1990-х рр. і безпосередньо перегукується зі словами героїні фільму: “Навіщо дорога, якщо вона не веде до храму”. Отже, є підстави говорити, що у трагікомедії М. Наєнка “Отець Антоній” художньо осмислено проблеми, які непокоїли багатьох митців у минулому і які донині залишаються актуальними в розвитку всієї земної цивілізації. Самобутність твору М. Наєнка в тому, що ці проблеми в ньому пов’язуються з найбільшою техногенною катастрофою ХХ ст. – аварією на Чорнобильській АЕС. Автор, однак, осмислює не саму аварію, а те, як вона відлунула в душах різних героїв – жителів села Берибіси, а також молодого священика Антонія, медичного працівника Ліри (яка приїжджає в село із самого чорнобильського пекла) і особливо – радянсько-партійного керівництва, котре займається водночас і ідейною чистотою своїх “душ”, і номенклатурою... сонму святих жіночої статі. Звідси – трагікомічність ситуації; посилюють її несподівані любовні трикутники, що виникають між героями п’єси, численні жертви чорнобильської катастрофи і їхнє дивне воскресіння у фіналі твору.

Трагедія “Фауст” переносить читача в жорстокі часи громадянської війни 1917–1921 рр. Для створення її автор скористався мотивами новелістики розстріляного під час радянських репресій прозаїка Григорія Косинки. “Його новели, у певну гармонію злившись, дадуть епопею революції”, – писав Максим Рильський у статті про М. Хвильового і Г. Косинку. Малась на увазі суто українська революція, яку потопила у крові північносусідська орда, що терзала Україну або під денікінськими, або жовтнево-більшовицькими прапорами. М. Наєнко у своїх художніх узагальненнях вийшов далеко за межі тільки української трагедії того часу; у світовому сюжеті про шукача істини Фауста (який більше відомий за однойменною трагедією В. Гете) він показав одвічний протест проти поневолення людини, проти посягання на істину, хоч би яким жорстоким воно було.

Драматичні твори М. Наєнка “Отець Антоній” і “Фауст” приваблять читача і глядача напругою сюжетних колізій, заглибленістю в одвічні цінності людського буття.

С.С.

Тарнашинська Людмила. Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління (Історико-літературний та поетикальний аспекти): Монографія. – К.: “Смолоскип”, 2010. – 632 с.

У монографії досліджуються історико-літературний та поетикальний аспекти українського шістдесятництва в іменах. Такий персоналістський вимір (окремі профілі на тлі покоління) дозволяє читачеві побачити епоху і в постатях, і крізь призму творчості, а також скласти уявлення про “зоряний інтеграл” того покоління, яке залишило значний слід у свідомості українства. Авторка намагалася якомога чіткіше описати співвідношення “постать – епоха”, пов’язуючи всі причиново-наслідкові зв’язки та використовуючи різні методологічні підходи.

До першої частини “Я – обернене світове” ввійшли літературознавчі розвідки про творчість Л. Костенко, І. Світличного, М. Вінграновського, І. Драча, В. Симоненка, І. Дзюби, В. Шевчука, М. Коцюбинської, Є. Сверстюка, І. Жиленко, Гр. Тютюнника. До другої частини книжки “З дослідницького архіву: проєкції та ретроспекції” включено, зокрема, огляд дискусійних публікацій

у періодиці 1960–1970-х рр. під назвою “Українські шістдесятники: які вони та навіщо?”, інтерв’ю з П. Загребельним, тодішнім редактором “Літературної газети”, про входження в літературу 1960-х рр. молодих неофітів, а також окремі публікації авторки в періодичній

пресі минулих років, що стосуються теми українського шістдесятництва й доповнюють проблематику та увиразнюють атмосферу того часу.

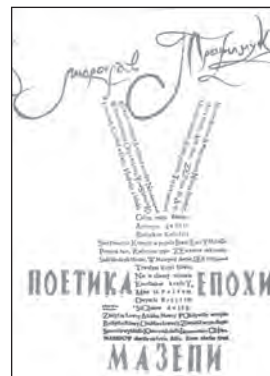
**Трофимук М.С. Поетика епохи Мазепи:
Монографія. – Львів: Сполом, 2009. – 224 с.**

Продовжуючи започаткований у минулому столітті Г. Сивоконем та В. Маслюком аналіз підручників риторики й поетики Києво-Могилянської академії, М. Трофимук основну увагу звертає на ґрунт, із якого постала теорія літератури України раннього модернізму: теорія літератури барокової та класицистичної стилістики. Етико-естетичні концепції античних теоретиків порівнюються з постулатами теорії літератури епохи бароко в Україні, а також зіставляються з ренесансними теоріями Західної Європи. Тобто усталюється жанрово-видова система та стилістичні теорії, які домінували в епоху бароко.

Хоча перший збережений український теоретичний курс датується 1637 роком, література бароко розквітає впродовж “золотої Мазепинської епохи” – періоду відносної стабілізації в Україні 1685–1709 рр. Саме в цей час закладалися підвалини новітньої української літератури з модерною системою жанрів; на основі синтезу античних міфологічних образів та образності Святого Письма витворився національно-своєрідний духовний світ української нації.

Дослідження ґрунтується на аналізі положень шести латиномовних рукописних курсів Києво-Могилянської академії XVII–XVIII ст., це, зокрема, т. зв. “Поетика 1637 року” (перший відомий на сьогодні курс поетики), курс “Fons Castalius” – “Касталійське джерело” (1685), курси поетики й риторики Теофана Прокоповича (1705, 1706), “Lyra” – “Ліра” (1709) та курс Митрофана Довгалевського “Hortus poeticus” – “Сад поетичний” (1736).

Монографія містить додатки: “Короткі довідки про авторів, твори і праці яких використані для написання монографії” (інформує про грецьких і римських авторів), “Словничок рідковживаних термінів” (розшифровує назви жанрів і метричних структур античної поезії, демонструє їх візуально) та “Іменний покажчик”, який допоможе легко зорієнтуватись у доволі складному тексті.

**Літопис національного музею імені Андрія Шептицького. –
Львів, 2010. – Вип. 7 (21). – 276 с.**

У сьомому числі “Літопису” висвітлюються сторінки історії становлення й розвитку музею, подано огляд науково-дослідницької, виставково-експозиційної, науково-освітньої та науково-реставраційної діяльності музею у 2009 році. Автори знайомлять читача з багатими збірками музею та творчістю знаних українських митців, твори яких подано у зібраннях, зокрема І. Рутковича, К. Устиновича, М. Сосенка, О. Кульчицької, І. Шульги. Частина публікацій присвячена вивченню історико-мистецьких пам’яток із фондів рукописів і стародруків.

С.С.